

Jūra kaip nacionalinio saugumo elementas

Vyr. ltn. Ainis Jackūnas
*Karinių jūrų pajėgų Karo laivų flotilės Štabo
ir aprūpinimo laivo „Jotvingis“ (N42)
Navigacinės kovinės dalies vadas*

*Geras karo laivynas neskatina karo. Geras karo
laivynas yra patikimiausias taikos garantas.
Theodore Roosevelt, JAV prezidentas*

Lietuvos nacionalinio saugumo strategija [1] yra svarbiausių saugios valstybės raidą apibrėžiančių nuostatų visuma. Joje išskiriamos ir apibendrinamos grėsmės, pavojai bei rizikos veiksniai. Įdėmiai perskaitę Lietuvos nacionalinio saugumo strategijos IV skyrių „Nacionalinio saugumo politikos prioritetai ir uždaviniai“, o dar geriau – ir visą dokumentą, jame nerasime paminėtos jūrinės srities¹, o ir iš ten kylančių grėsmių bei jų užkardymo vizijos. Ypač noriu atkreipti dėmesį į poskyrio „Valstybės gynyba“ 32 punktą „Nacionalinių karinių pajėgumų stiprinimo uždaviniai“. Jo papunkčiuose vardijami uždaviniai, susiję su Lietuvos kariuomenės kovinės galios ir parengties, daugiausia dėmesio skiriant kariavimo sausumoje gebėjimams, vystymu, kibernetinio saugumo pajėgumų stiprinimu bei oro erdvės gynyba.

Būdami optimistais, galime daryti prielaidą, kad jūrinę dimensiją ir su ja susijusius gynybos klausimus apima ši apibendrinanti frazė: „Pagrindinis Lietuvos Respublikos gynybos ramstis yra kariuomenė.“ Tačiau tokiu atveju net ir didžiausiam optimistui

---

¹ Jūrinė sritis apima viską, kas yra jūroje, po ja, susiję su ja, greta jos ar ribojasi su ja, taip pat visą su jūra susijusią veiklą, infrastruktūrą, žmones, krovinius, laivus bei kitas transporto priemones [15].

kliūva tai, kad sausumos, oro erdvės bei kibernetinių pajėgumų stiprinimo galimybės minimos atskirai, o jūrinė sritis išvis neminama. Nors jūrinės plotmės nepaminėjimas dokumente gali sudaryti įspūdį, kad jai išties neturėtų būti skiriama tiek pat dėmesio, kiek jo skiriama „svarbesnėms“ sritims, vis dėlto esu įsitikinęs, kad abejingumas ir informacijos apie jūrinius reikalus ir apie su jais susijusius nacionalinio saugumo klausimus viešojoje erdvėje trūkumas nėra svetimas reiškinys visuomenėje. Būtent ši situacija paskatino išsamiau pakalbėti apie mūsų geografinės padėties svarbą taikos bei galimo karinio konflikto atvejais ir supažindinti skaitytoją su Lietuvos kariuomenės pajėgomis, išsiskiriančiomis ne tik mėlyna uniforma ar daugeliui neįprasta tarnybos vieta jūroje.

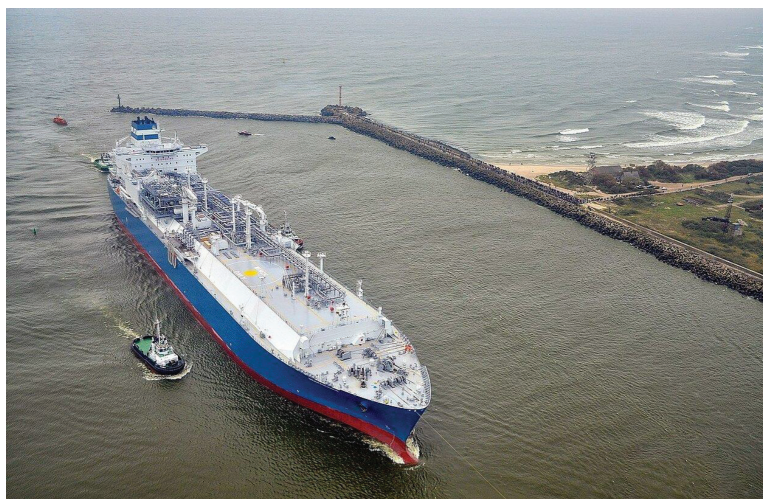

1 pav. Karinių jūrų pajėgų kariai tikrina techniką ir ginkluotę

Jūrinės valstybės galimybės

Trys ketvirtadalius Žemės rutulio dengia vanduo. Šalys, turinčios priėjimą prie jūros, įgyja strateginę, ekonominę, daugeliu atvejų ir kultūrinę pranašumą. Prieiga prie jūros sudaro sąlygas valstybei plėtoti jūrinės ekonomikos sritis: vystyti tarptautinius prekybos ryšius, laivybą, turizmą, susisiekimą, žvejybos pramonę. Dėl mažesnių kuro sąnaudų ir didesnio gabenamų prekių kiekio pasaulyje daugiau nei 75 proc. [2] tarptautinių prekybos sandorių yra atliekami pasitelkiant krovininius laivus.

Pastarųjų metų patirtis rodo jūrinės plotmės svarbą ir energetinės nepriklausomybės srityje. 2015 m. pradėjęs veikti suskystintųjų gamtinių dujų (toliau – SGD) terminalas „Independence“ tapo vienu iš svarbiausių nacionalinių energetinių saugumą užtikrinančių objektų. Terminalas sukūrė sąlygas gamtinių dujų rinkai Lietuvoje, o valstybei bei jos piliečiams atvėrė galimybę importuoti gamtines dujas iš viso pasaulio. Pozityviai nuteikia ir skaičiai turizmo, kartu ir kultūrinių mainų, srityje: vien 2018 m. Klaipėdoje apsilankė per 70 000 kruizinių laivų turistų, kurie šalies biudžetą papildė daugiau

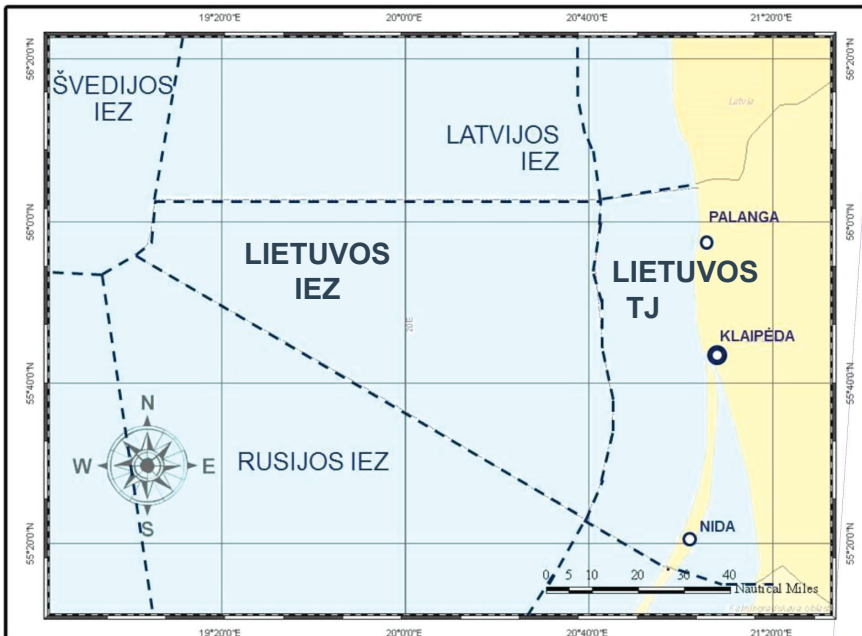
2 pav. Suskystintųjų gamtinių dujų terminalas įplaukia pro Klaipėdos uosto vartus

nei 2,5 mln. eurų [3].

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos duomenimis, 2022 m. Klaipėdos jūrų uoste krauta daugiau kaip 1,05 mln. TEU (standartizuotų konteinerių vienetų). Pagal šį rodiklį Klaipėdos jūrų uostas išlaiko lyderio pozicijas tarp Baltijos jūros rytinės pakrantės uostų [4].

Planuojama, kad nuo 2030 m. Lietuvos teritoriniuose vandenynuose, ties Palanga, pradėsiantys veikti maždaug 1,4 GW galios jūrinio vėjo parkai galėtų pagaminti iki 6 TWh žaliosios energijos per metus, o tai užtikrintų iki pusės dabartinio Lietuvos elektros energijos poreikio. Numatoma, kad šie projektai pritrauks apie 3 mlrd. eurų investicijų ir sukurs mažiausiai 1 300 naujų darbo vietų [5].

Tai tik keli pavyzdžiai, rodantys, kokia yra svarbi prieiga prie jūros. Tačiau ekonominė, energetinė ir kultūrinė nauda neišvengiamai susijusi su tam tikrais iššūkiais ir galimomis grėsmėmis ginkluoto konflikto atveju. Turėdama 90,66 km ilgio Baltijos jūros

3 pav. Lietuvos teritorinė jūra ir išskirtinė ekonominė zona

pakrantės atkarpą, 1 814 km² apimantį teritorinės jūros² (toliau – TJ) bei 4 564 km² apimantį išskirtinės ekonominės zonos³ (toliau – IEZ) plotą, neužšalantį universalų giliavandenį jūrų uostą, karo ir kruizinių laivų terminalą, modernų karo laivyną bei sausumos ir jūros sieną su rytų kaimynais, Lietuva savo geografinę padėtį turėtų matyti ir kaip neatsiejamą nacionalinio saugumo dėlionės dalį. Turint tai omenyje, Karinės jūrų pajėgos (toliau – KJP) ir Klaipėdos uostas įgauna kiek kitokią reikšmę nacionalinio saugumo kontekste.

Rutininės Karinių jūrų pajėgų taikos meto operacijos

Vykdydamos savo tiesiogines funkcijas, KJP atlieka TJ ir IEZ kontrolę, apsaugą ir gynybą, povandeninės ir viršvandeninės aplinkos stebėjimą, išminavimo bei antiteroristines operacijas, laivybos apsaugą, paieškos ir gelbėjimo operacijas, organizuoja, koordinuoja ir vadovauja taršos likvidavimo operacijoms.

Skirtingai nuo Sausumos ir Oro pajėgų, KJP išsiskiria tuo, kad, patruliuodamos jūroje, nuolat sutinka galimų priešiškių valstybių karinių vienetų, šiuo atveju – karo laivų. Kurdami Atpažintą jūrinį paveikslą (AJP), Lietuvos Respublikos karo laivai privalo identifikuoti įtartinus, duomenų elektroninėse navigacijos sistemose apie save neteikiančius laivus arba įsitikinti, kad gaunama informacija yra teisinga. Įtarimą keliantys nedraugiškų šalių civiliniai ar karo laivai palydimi už Lietuvos IEZ ribų. Eskortavimo operacijos metu laivai vienas prie kito gali priartėti kelių jūrmylių⁴, o dažnu atveju ir mažesniu atstumu. Naudojant optines priemones, o esant geroms orų sąlygoms tiesiog plika akimi aiškiai matomi lydimo laivo įgulos nariai, turima ginkluotė, navigacinės sistemos bei bendras parengties lygis verčia imtis ypatingų atsargumo priemonių ir reikalauja

² Lietuvos teritorinės jūros zonoje galioja Lietuvos Respublikos įstatymai ir visuotinai pripažinti tarptautinės teisės principai bei normos. Čia valstybė taip pat vykdo praplaukiančių laivų kontrolę.

³ Išskirtinės ekonominės zonos vandenyse valstybė turi suverenias teises tirti ir eksploatuoti, saugoti ir valdyti gyvuosius išteklius ir negyvosios gamtos turtus.

⁴ 1 jūrmylė – 1 852 metrai.

itin tikslaus situacijos vertinimo. Tokio pobūdžio operacijos, jau tapusios kasdienybe, leidžia ne tik užtikrinti vienos iš pagrindinių KJP funkcijų – kontrolės įgyvendinimą, bet ir siunčia žinią apie nuolatinį jų buvimą ir galios projekciją.

Įprasta Rusijos Federacijos (toliau – RF) laivyno Baltijos jūros regione, taip pat ir Lietuvos IEZ praktika – civilinės paskirties laivų nukreipimas kitu maršrutu. Standartinė situacija gali atrodyti taip: RF karo laivas radijo ryšiu susisieikia su IEZ ribose tranzitu plaukiančiu civiliniu laivu ir įsako pakeisti kursą. Nurodomos „oficialios“ priežastys, dėl kurių laivas turi judėti kitu, nei suplanuota, maršrutu. Tokiais atvejais į įvykio vietą nedelsiant yra siunčiamas budintis KJP laivas, kurio užduotis – mažinti situacijos įtampą ir informuoti civilinės paskirties laivą, kad minėti reikalavimai yra neteisėti ir jų neturi būti laikomasi. Neretu atveju tokie susidūrimai neapsiriboja bandymu nukreipti tik vieną laivą, todėl situacijos stebėjimas bei kontrolė gali užtrukti ne vieną parą.

Kita svarbi KJP veiklos sritis – minų paieškos ir neutralizavimo operacijos. Kalbant apie jūrinių minų paiešką, civiliai ar kariškiai, atstovaujantys kitoms Lietuvos kariuomenės pajėgoms, dažnai nu-

4 pav. Lietuvos KJP laivai užtikrina saugumą Baltijos jūroje

5 pav. Patrulinis laivas „Sėlis“ (P15) eskortuoja tanklaivį, plukdantį dujas į SGD terminalą

stebę klausia: „Tai ką, dar Baltijos jūroje yra minų?“ Tikrai yra. Tikslaus skaičiaus pasakyti neįmanoma, bet, remiantis istoriniais duomenimis, tikėtina, kad Baltijos jūroje yra 2 200 minų laukų, kuriuose – apie 180 000 įvairių tipų jūrinių minų, likusių nuo Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų [6]. Nors pagrindiniai keliai, kuriais vyksta laivyba, yra išvalyti, vandenys aplink juos išlieka pilkąja zona. Kasmet rengiamos istorinių minų paieškos pratybos „Atvira dvasia“ (angl. *Open Spirit*) yra bendra trijų Baltijos valstybių iniciatyva, kuria siekiama padaryti vandenį saugesnį laivybai ir suteikti galimybę laivų įguloms įgyti praktinių minų paieškos įgūdžių.

KJP užima svarbią vietą užtikrinant nacionalinės reikšmės energetikos objektų: po vandeniu esančių dujotiekių bei įvairios paskirties kabelių, vėjo jėgainių, šiuo metu statomų Baltijos jūroje, funkcionavimą ir apsaugą. Tanklaivius⁵, plukdančius gamtines dujas į SGD terminalą, kurio maksimalus metinis pajėgumas, gebantis patenkinti šalies gamtinių dujų poreikį, siekia 4 mlrd. m³ [7], vos patekusius į Lietuvos IEZ, pasitinka KJP laivai ir lydi iki pat Klaipėdos uosto vartų. Taip daroma siekiant užtikrinti maksimalų

⁵ Tanklaivis – laivas, skirtas skystoms arba birioms medžiagoms plukdyti.

saugumą ir atgrasyti galimas provokacijas, kurios kompromituotų šalies energetinę nepriklausomybę.

Paminėti verta dar vieną valstybinės svarbos objektą. 2024 m. pradžioje Būtingės naftos terminalą valdanti įmonė, KJP, Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Klaipėdos vyriausiasis policijos komisariatas ir kitos civilinės įmonės pasirašė sąveikos užtikrinant Būtingės naftos terminalo jūrinių įrenginių apsaugą įprastu režimu ir esant įvykiams ar incidentams planą. Šis planas skatina skirtingų institucijų tarpusavio bendradarbiavimą siekiant efektyvaus terminalo funkcionavimo.

6 pav. Būtingės naftos terminalas

Turbūt maža abejojančių, kad, neatlikdamos visų minėtų funkcijų, KJP, kartu ir valstybė, rodytų esančios neįgalios veikti savo atsakomybės zonoje, taip sudarydamos realias prielaidas ir sąlygas priešiškomis pajėgoms išbandyti ribas. Ar įmanoma apskaičiuoti žalą ir jos įtaką nacionaliniam saugumui, kurią patirtų ir valstybė, ir visas regionas, jeigu būtų sutrikdytos KJP ir kitų institucijų vykdomos funkcijos?

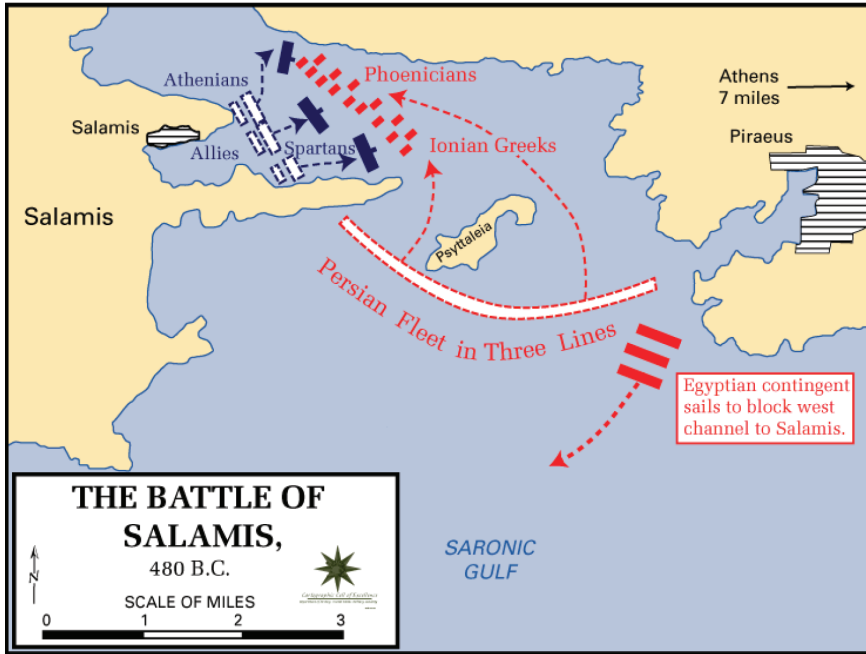
Karo laivai yra svarbūs siekiant užtikrinti jūros kontrolę, tačiau būtina paminėti, kad karo laivynas anaipol nėra tik karo laivai, todėl laivas – ne vienintelė priemonė, o veikia visumos dalis. Karinio konflikto ar hibridinės atakos metu itin svarbus tampa jūrinės erdvės minavimas pasitelkiant karinius arba civilinės paskirties laivus, norint pristabdyti arba sulaikyti priešiško pajėgų skverbimąsi, krante dislokuotos raketų sistemos, gebančios veiksmingai pažeisti priešo karinį potencialą ir resursus, bepiločiai orlaiviai, civilinių laivų įtraukimas į žvalgybos informacijos rinkimo veiksmus. Visų šių procesų planavimas, koordinavimas ir galutinis įgyvendinimas reikalauja specifinių karinio personalo jūrinių žinių ir praktikos, įgyjamų nacionalinėse bei tarptautinėse operacijose, mokymuose ir kituose profesinių įgūdžių tobulinimo renginiuose.

Jūros kontrolė⁶

Siekiant geriau suprasti jūros kontrolės išsaugojimo ar pradimo karinio konflikto metu svarbą nacionaliniam saugumui, verta prisiminti kelis istorinius pavyzdžius. Vienas ankstyviausių – 480 m. pr. m. e. įvykęs Salamino jūrų mūšis. Jis ypatingas tuo, kad, pasinaudodami geografiniu pranašumu – siaura uolėta Sarono įlanka, kuri dideliems persų karo laivams buvo itin geografiškai nepalanki vieta kovoti, graikai užsitikrino jūros kontrolę. Taip daug mažesnis Graikijos laivynas (apie 300 laivų), pasitelkdamas sėkmingą taktiką ir geografinį pranašumą, įveikė keturis kartus didesnę Persijos laivyną (apie 1 200 laivų). Graikijos laivynui ne tik sėkmingai pavyko suardyti Persijos karinės paramos linijas – istorikai teigia, kad Salamino mūšio pralaimėjimas būtų reiškęs visos Graikijos ar net Vakarų civilizacijos sunaikinimą [8, 9].

Jūros erdvės kontrolės svarbą netoli kranto esančiuose ruožuose iliustruoja ir mūsų laikams artimesnis 2006 m. įvykęs konfliktas tarp Izraelio ir Libano ginkluotųjų pajėgų. Izraelio laivus, vykdan-

⁶ Jūros kontrolė užtikrinama naudojant pajėgas, kurių funkcijos yra, esant reikalui, sunaikinti priešų jūrų pajėgas, silpninti priešų jūrinę prekybą, apsaugoti gyvybiškai svarbius jūrų kelius ir užtikrinti vietinę karinę viršenybę svarbiose jūrų zonose [16, 17].

7 pav. Salamino mūšio schema

čius blokadą Beiruto pakrantės zonoje, atakavo „Hezbollah“⁷ pajėgos, įsikūrusios netoli kranto linijos. Viena priešlaivinė raketa kliudė ir pažeidė Izraelio karo laivą, tačiau ilguoju periodu, neturėdama tinkamo pasiruošimo lygio ir pakankamai ginkluotės, „Hezbollah“ nesugebėjo nutraukti Izraelio blokados ir atgauti jūros kontrolės [10], kurią būtų buvę galima pasiekti naudojant ne tik karo laivus, bet ir krante esančias raketų sistemas. Izraelio pusė, sėkmingai išvengusi pasipriešinimo, sugebėjo tęsti blokadą, kartu ir galios projekciją operacijos rajone.

Grįžkime į Baltijos jūros regioną. 2024 m. gegužę viešojoje erdvėje pasirodė pirmieji pranešimai apie vienašališkus RF ketinimus perbraižyti jūros sienas su Lietuva, Estija ir Suomija [11]. Pagal žiniasklaidoje pavišintus RF gynybos ministerijos dokumentų projektus, savo vidiniais vandenimis ketinta paskelbti dalį vandenų rytinėje Suomijos įlankos dalyje bei teritorijoje netoli Kaliningrado

⁷ „Hezbollah“ – Libano musulmonų šiitų organizacija ir politinė partija.

srities Baltijsko ir Zelenogradsko miestų. Nors vos pasirodę minėti pranešimai buvo pašalinti iš oficialaus RF gynybos ministerijos interneto puslapio, nėra abejonės, kad tokiu būdu mažų mažiausiai norėta sukelti reakciją ir pasėti paniką regione. Budrumo neleidžia sumažinti ir faktas, kad netrukus po tarptautiniu skandalu tapusio incidento RF pasienio pareigūnai Narvos upėje, Estijoje, vėlgi vienašališkai pašalino 24 iš 50 plūdurių, žymėjusių vandens ribą tarp Estijos ir Rusijos, motyvuodami tuo, kad nesutinka su pasirinktomis žymėjimo pozicijomis.

Švedijai ir Suomijai oficialiai tapus NATO narėmis, o Baltijos jūrą skambiai pradėjus vadinti NATO ežeru, tokius RF veiksmus galėtume vertinti kaip desperacijos ir siekio kelti sumaištį regione apraišką. Situaciją Baltijos jūros regione nuolat stebi ir Lietuvos KJP, ir sąjungininkų jūrų pajėgos. Čia reguliariai vyksta tarptautiniai mokymai, suburiantys iki kelių dešimčių įvairių klasių ir paskirties NATO karo laivų. Kad ir kaip būtų pavadintos įžūlios provokacijos dabar ar ateityje, svarbūs išlieka keli aspektai: nuolatinis pasiruošimas į kylančias grėsmes bei iššūkius reaguoti ir savarankiškai, ir bendradarbiaujant su NATO partneriais.

8 pav. RF pasienio pareigūnai šalina teritorijos žymėjimo plūdurus Narvos upėje

Tarptautinis karo laivynų bendradarbiavimas

Be minėtų ypatingų užduočių ir situacijų, išskiriančių KJP iš kitų Lietuvos kariuomenės pajėgų, ypač svarbi yra jų sąveika su kitų šalių laivynais ir tarptautinis bendradarbiavimas. Dauguma pratybų ir operacijų, kuriose dalyvauja KJP laivai ar pavieniai kariai, yra tarptautinės.

Ryšiausias to pavyzdys – *Baltijos karinė jūrų eskadra BALTRON*⁸. 1998 m. prasidėjęs Baltijos šalių bendradarbiavimas jūrinėje plotmėje tęsiasi iki šiol. BALTRON paskirtis – bendradarbiavimo jūrinės gynybos ir saugumo srityse tobulinimas [12]. Šiuo metu Lietuva ir Latvija rotacijos pagrindu vienu metų laikotarpiui į šį junginį paskiria štabo ir aprūpinimo, minų paieškos laivus bei štabo karininkus. Jie dalyvauja tarptautinėse pratybose, atlieka minų paieškos ir neutralizavimo užduotis, tobulinasi štabo darbo srityje, taip pat reprezentuoja Baltijos valstybes.

9 pav. BALTRON pratybos

⁸ BALTRON (angl. *Baltic Squadron*) – nuolat veikianti Estijos, Latvijos ir Lietuvos karo laivų eskadra, įkurta 1998 metais.

Dalyvavimas NATO jūrų pajėgų nuolatinės parengties priešmininių laivų grupėje SNMCMG1⁹. Šiai nuolatinės parengties grupei savo laivus skiria NATO jūrinės valstybės, tarp kurių – ir Lietuva. Lietuvos karo laivas, paskirtas į grupę, jūroje praleidžia apie 6 mėnesius, per kuriuos tobulinami laivo personalo įgūdžiai, sąveika tarp skirtingų šalių laivų, įgūdžiai reaguoti į situacijas jūroje. Jeigu pajėgos yra aktyvuojamos dėl konkrečios užduoties, jas sudarantys laivai yra paruošti nedelsiant išvykti į operacijos rajoną, taip užtikrinant greitą ir efektyvų jos vykdymą.

10 pav. Nuolatinės parengties priešmininių laivų grupė SNMCMG1

Tarptautinės pratybos, kuriose laivai dalyvauja kaip atskiri savo šalies paskirti vienetai. Vienas iš pavyzdžių yra didžiausios kasmetės pratybos Baltijos jūroje „Baltijos operacija“ (BALTOPS). 2024 m. šių pratybų pradžia ir koordinavimo konferencija vyko Klaipėdoje. Į Klaipėdos uostą atplaukė per 30 karo laivų, kurių įgulas iš viso sudarė apie 5 000 karių.

⁹ SNMCMG1 – angl. *Standing NATO Mine Countermeasures Group 1*.

Tokie karinio personalo ir karo laivų skaičiai Lietuvoje ne tik duoda ekonominės naudos ir padeda tobulinti karinius įgūdžius, bet ir aiškiai demonstruoja sąjungininkų ryžtą veikti kartu. Sąjungininkų pasirinkimas didžiausias istorijoje pratybas Baltijos jūroje pradėti Lietuvoje yra aiškus ženklas, kad mūsų regioną ir čia galinčias kilti grėsmes partneriai vertina rimtai. Tai leidžia ir mums geriau suprasti, kaip kitos jūrinės valstybės vertina prieigą prie jūros ir iš to kylančią naudą, atsakomybę, problemas bei būdus jas spręsti.

Jūrinės valstybės labui

Geografinė padėtis su prieiga prie jūros savaime nepadaro valstybės jūrinės. Britų karo laivyno istorikas ir Londono karališkojo koledžo Gynybos studijų katedros jūrų studijų profesorius emeritas Geoffrey Tillis išskiria kelias esmines ypatybes, kuriomis turi išsiskirti valstybės, esančios prie jūros, piliečiai tam, kad valstybė galėtų vadintis jūrine valstybe: gebėjimas naudotis jūros resursais, gebėjimas naudotis jūra kaip informacijos perdavimo aplinka, jūros naudojimas transportavimui, gebėjimas naudojantis jūra paveikti politinius įvykius sau naudinga linkme (strateginis aukščiausios valdžios mąstymas ir politikos, įskaitant ir saugumo politiką, formavimas)[13].

Šiuo metu kuriama Lietuvos jūrinė strategija, pastaraisiais metais padidėjęs valstybės dėmesys karo laivyno modernizacijai ir Klaipėdos uosto plėtrai yra sveikintinas, tačiau, kaip pastebi KJP karininkas Remigijus Zabiela [14], atsakingų valstybės pareigūnų (pripažinkime, ir daugelio su jūra nesusijusių šalies gyventojų) sąmonėje jūrinė valstybė dažniausiai asocijuojasi su Klaipėdos uostu (ir Jūros švente). Tačiau jūra nesibaigia ties uosto vartais. Nuo ten ji tik prasideda.

2023 m. sausio 15 d. buvo minima svarbi sukaktis – Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos 100-metis. Didžiosios pasaulio jūrinės valstybės: Jungtinė Karalystė, JAV, Prancūzija, Švedija ir kitos – skaičiuoja šimtmečiais tęsiamas jūrines tradicijas, todėl natūralu, kad valstybėse su giliomis tradicijomis požiūris į jūrinę

11 pav. Lietuvos ir NATO partnerių karo laivai tarptautinėse pratybose

dimensiją, kaip į saugumo elementą, ir į jūros teikiamą naudą yra labiau nusistovėjęs. Kaip rodo straipsnio pradžioje pateikti pavyzdžiai, Lietuva tvirtai ir nuosekliai vystosi kaip visavertiška jūrinė valstybė, tačiau šimtmetis, kurio penkiasdešimt metų apėmė sovietų okupacija, nėra pakankamas laikas jūriniam mentalitetui išsiskynyti.

Nuo nepriklausomos Lietuvos ir KJP atkūrimo pradžios iki šių dienų įvykusi pažanga ir požiūrio paradigmos lūžis – akivaizdūs. Nestebina, kad ilgą laiką buvusi žemyninė valstybė, Lietuva, kaip rodo Nacionalinio saugumo strategija bei viešojoje erdvėje pabrėžiami nacionalinio saugumo aspektai, ir šiandien savo saugumo klausimus suvokia labiau iš sausumos perspektyvos.

Visavertė jūrinė valstybė yra neįmanoma be Karinių jūrų pajėgų, užtikrinančių Lietuvos interesų įgyvendinimą jūroje, todėl tolesnės investicijos į pajėgų modernizavimą ir vystymą yra būtina sąlyga siekiant tikslo. Viliuosi, kad šis straipsnis skaitytojui tapo įžanga siekiant pažinti KJP veiklos specifiką, pagrindinius jūrinės valstybės aspektus ir jūrinės plotmės svarbą nacionaliniam saugumui.

Bibliografija

1. Lietuvos nacionalinio saugumo strategija, 2021 m. pakeičimas. Prieiga per internetą: <https://kam.lt/wp-content/uploads/2023/03/XIV-795.pdf>
2. Lane, J. M., Pretes, M. Maritime Dependency and Economic Prosperity: Why Access to Oceanic Trade Matters. *Marine Policy*, 2020, Vol. 121.
3. Paskutinis kruizas šį sezoną: kiek milijonų Lietuvai atnešė jų turistai? *15min.lt*, 2018. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/gyvenimas/naujiena/keliones/paskutinis-kruizas-si-sezona-kiek-milijonu-lietuvai-atnese-ju-turistai-1630-1046896>
4. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija. Transporto ir logistikos sektoriaus rodikliai. 2022, www.sumin.lrv.lt
5. Jūrinio vėjo parkai Baltijos jūroje. www.offshorewind.lt
6. Lietuvos kariuomenė. *Tinklaidė E26 „Pavojai Baltijos jūroje“*. Dalyvauja jūrų kpt. Tadas Jablonskis. Prieiga per internetą: <https://www.youtube.com/watch?v=eVhCDfvb9xU>
7. Lietuvos Respublikos energetikos ministerija. Suskystintųjų gamtinių dujų terminalas. Prieiga per internetą: <https://enmin.lrv.lt/lt/strateginiai-energetikos-projektai/projektai-duju-sektoriuje/pabaigti-projektai/suskystintuju-gamtiniu-duju-terminalas>
8. Tangredi, S. J. *Anti-Access Warfare: Countering A2/AD Strategies*. Annapolis: MD: Naval Institute Press, 2013.
9. Strauss, B. *The Battle of Salamis: The Naval Encounter that Saved Greece – and Western Civilization*. New York: Simon and Schuster, 2004, p. 73–107.
10. Pournelle, P. E. The Deadly Future of Littoral Sea Control. *U. S. Naval Institute Proceedings 141*, 2015, No. 7, p. 26–31.
11. Jaruševičiūtė-Mockuvienė, G., Lyberytė, A. URM įvertino Rusijos iniciatyvą dėl jūrų sienos: tai eskalacinė provokacija. *LRT.lt*, 2024. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2279040/urm-ivertino-rusijos-iniciatyva-del-juru-sienos-tai-eskalacine-provokacija>
12. Galbreath, D. J., Lašas, A., Lamoreaux, J. W. Cooperation

---

among the Baltic States. *Continuity and Change in the Baltic Sea Region*, Brill, 2008, p. 101–118.

13. Till, G. *Sea Power. A Guide for Twenty First Century*. New York, 2003, p. 6–23.

14. Zabiela, R. Klaipėda. Lietuvos jūrinės valstybės sampratos problematika. 2018.

15. Bueger, Ch. From Dusk to Dawn? Maritime Domain Awareness in Southeast Asia. *Contemporary Southeast Asia*, 2015, 37 (2), p. 157–182.

16. *A Cooperative Strategy for 21st Century Seapower*. Washington, DC: Department of Defense, 2015, p. 22–23.

17. *Command and Control of Joint Maritime Operations*, JP 3-32. Washington, DC: Department of Defense, 2018, p. 23–27.